

bi se u tom novom kurzu morao osvrnuti i na domaću SHS literaturu i upozoriti na ono, što je u njoj dobro i lijepo prikazano; zgodnim primjedbama popraviti, što je neispravno i osvjetliti, što je nejasno. Zakon kontinuiteta i korist čitaoca to zahtijeva. Malo je čudno, što u ovoj noetici nije ni riječju spomenuto kritike nadb. Stadlera. Ili će uistinu postati zbiljom, što je Nadb. Stadler rekao u šali, kad mu je netko čestitao, što je dovršio hrv. filozofiju: »Da, čitam je ja, slagar i korektor?«

Oprema knjige je zgodna i za prilike u kojima je izašla, gotovo neočekivana. »Zbor duh. mladeži zagrebačke« stekao je uistinu veliku zaslugu, što je pomogao Dr. Z., da se i pred širom javnošću habilitira. Tkogod prouči »Opću noetiku«, priznat će, da mu je uspijelo habilitirati se i pokazati obilno znanje. A neka je proučavaju napose oni, koji kane cjelovito i sustavno proučavati filozofiju, jer je Dr. Z. ovim djelom baš za tim išao, da to omogući (str. 1.).

Sarajevo.

O. Stj. M. Krizin Sakač D. I.

Ferdo Heffler: Liturgijska čitanka za škole. Zagreb 1918.

Vrlo cijenjeni autor pružio je pod ovim naslovom našoj mladeži pučkih škola knjigu, iz koje može ona lako upoznati crkvenu godinu i katoličko bogoštovlje. Autor je pisao ovaj učenik ne sistematski, nego praktički t. j. svu građu obradio je na osnovi crkvene godine. Da bude u skladu sa školskom godinom počimlje sa zazivom Duha Sv. te onda Narodenjem bl. Dj. Marije, a zatim prelazi na druga festa chori i fori. Nije, autor građu samo praktički porazdijelio, nego ju je i praktički obradio. U svakom štivu daje on u kratkim izrekama jašnu i dostatnu pouku. Piše toplo, čega radi djeluje na čuvstvo, srce, volju. Zato mu je učenik od velike uzgojne vrijednost. Svako štivo ima zgodan uvod iz iskustva učenikova ili iz pojed. njih liturgijskih činova,

ne samo da bud' u učenika zanimanje za stvar, nego ga i uči kako i što treba da osjeća i čini u pojedino crkveno doba. Da bude autor što kraći, obraduje zajedno više toga što je u međusobnoj svezi, bilo po naravi, bilo po vremenu, kao n. pr. groblje, dušni dan i blagdan Svih Svetih. Sv. sakramenata ne obraduje redom najedamput, nego prema doba, u koje se (tobože) pojedini sakramenat najviše podjeljuje i prima. Za to govori o sakramentu ženidbe prije adventa (št. 11. o sv. Kati), o sv. pomasti poslije nedjelje sedamdesetnice, zatim u korizmi o sv. ispovijedi i pričesti, kada se mora svaki koji je došao k razumu, ako ga neispričava valjan razlog, pričestiti te ispovijediti, ako je u smrtnom grijehu. Između ovih umetnuo je štivo o sv. krstu, dok o sv. potvrdi govori razlažući Duhovsko doba.

Učenik govori u prvom dijelu o liturgijskim vremenima, činima, i stvarima ili predmetima, a u drugom dijelu crta napose u kratko i toplo život najpopularnijih ugodnika Božjih kod našega naroda. Na početku stavio je autor sustav sadržine praktički, kao što je i pisano, a na svršetku stavio ga je sistematski, te se vidi, da je sve nužno u kratko obradio. Kako je autor pisao svoju čitanku prije nego li su izrečene bile neke odluke gledom na liturgiju, ne odgovara ona najnovijim liturgijskim odredbama i promjenama. Tako nazivlje »Narodenje bl. Dj. Marije ili M. Gospu blagdanom (Festum chori et fori, str. 14.), kaže dalje da kod blagoslova mrtvika »svećenik pjeva žalobnu pjesmu, u kojoj dolazi više puta riječ »circumderunt« (str. 27.). Ne odgovara istini, što autor veli na str. 92., da je crkva upotrebljavala latinski jezik još od vremena Isusovih, jer je kroz prva tri stoljeća vladao jezik grčki i na zapadu. Isto tako nije još historički posve utvrđeno, da je sv. kuća iz Nazareta prenešena na Trsat, a odatle u Loretto, zato je za sada najbolje da se preko toga prijed. Nazivu marijanske svijeće za svi-

jeću, što je upale kod umirućega, može se naći njegov smisao, ali je on nepoznat mnogima, svakako većem djelu našega naroda. Bilo bi dobro, da je autor govoreći na str. 78., da ljudi hodočaste Majci Božjoj u svojim tjelesnim potrebama, istakao da hodočaste i u neka hodočaste i u svojim potrebama duhovnim. Autor se na završetku knjige kao na završetku godine osvrće još posebice na svršeno učevno gradivo (št. 18.) kao što je na početku dao program (št. 1.). Napose pak lijepo upućuje u zaključnome štivu 19. »Iz škole za život« one, što se opraštaju sa pučkom školom. Opo-minje ih da se rado Bogu mole, mole krunicu, polaze crkvu, primaju sv. sakramente, rado čitaju nabožne i druge dobre knjige, da stupe u koje nabožno društvo.

Medu svetima bi, držim, trebao autor nešto reći o dvijema najvećim svecima, koje i naš narod mnogo štije, a to su sv. Josip i sv. Ivan Krstitelj. Što se nalazi o sv. Josipu na str. 41. i 57. je ipak premalo, a o sv. Ivanu Krstitelju nema nigdje ni riječi, dok se ovaj svetac toliko slavi i u narodnoj pjesmi, da više nego i jedan svetac. Isto tako bi trebalo nešto reći o anđelima, osobito kad je knjiga namijenjena mladeži nižih škola.

Knjiga odgovara temeljnim obučnim načelima te je autor obzirom na one, za koje je pisao, t. j. za mladež, što će nakon svršene pučke škole odmah poći u život, postigao potpunu uspjeh. Knjiga može dobro poslužiti kod obuke šegrta. Ne bi se ipak mogla ova knjiga upotrebiti na višoj djevojačkoj školi, ako i način, kojim je pisana, odgovara mnogo naravi ženskoj. Može opet lijepo poslužiti drugim ljudima te mogu iz ove čitanke lijepo i lako upoznati crkvenu godinu i katoličko obredoslovlje. Vjeroučiteljima nižih škola može biti ova knjiga zgodan vod u obučavanju liturgije.

Zato preporučamo ovu knjigu svima.

Dr. Franjo Šimečki.

Snopek Fr.: Die Slavenapostel. Kritische Studien zugleich als Replik gegen meine

Rezensenten. Operum Academiae Velehradensis Tomus V. Kremsier 1918. U vel. 8° str. 488. Cijena 20.— K.

Uvaženi i plodni pisac veleč. g. František Snopek, koji se preko 30 godinâ bavi proučavanjem povjesničkih dokumenata o sv. Ćirilu i Metodiju i koji je mnogo djela i rasprava napisao o tom predmetu, još je jednom umočio pero i ustao na obranu sv. slovjenjskih apostola a i na obranu svoju protiv nepravde kritike nekoje gospode njemačkih naučenjaka, kojima je sve zazorno što god je slavensko. Pa ako i bude ovo djelo posljednje od istoga pisca, dostojno će završiti svoj rad njime. Ovo je djelo, kako veli pisac već u naslovu, protuodgovor njegovim protivnicima, ali u prvom redu kritička studija. I doista nema silnijega argumenta, kojim da pobiješ protivnika, van ako mu možeš nanizati dokumenat za dokumentom, kao što to g. pisac čini vadeći iz svoje bogate riznice blago znanja i rezultate mnogogodišnjih istraživanja svojih.

Na klevetu sveuč. prof. Dra. Brücknera, da su sveta braća bila »verbissene Photianer« odgovara Snopek u prvoj raspravi: »Methods Rechtgläubigkeit und Dr. Brückner« dokazujući, da sv. Metod nije mogao dobiti sjajnije svjedodžbe za svoje pravovjerje nego što ju je dobio od same Sv. Stolice. — U drugoj raspravi »Die pannonischen Legenden und ihr Autor« polemizuje pisac sa dr. Brücknerom pozivajući se na svoje prijašnje davno već objelodanjene rasprave i dokaze u njima navedene i pozivom na prof. Voronova, Jirička, prof. Rezeka, Jagića i druge učene recenzente njegovih djela, da su te legende znanstveno priznati autentični dokumenti, na koje se on pravom pozivati može i svoje zaključke izvoditi. — U trećoj raspravi »Einige Einfälle des Berliner Gelehrten« nastavlja učeni pisac svoju polemiku odgovarajući napose na nekoje izvode svoga kritičara. — U četvrtoj raspravi »Konstantin-Cyrillus und Methodius in